


KUOPIO

Kuopion kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhuolto- suunnitelma



Sisällys

1.	Johdanto	2
2.	Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat	4
2.1	Terveyttä ja hyvinvointia tukevien elintapojen edistäminen	5
2.2	Esiopetus- ja kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastukset	6
2.3	Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen	7
2.4	Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus	7
2.5	Päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen	8
2.6	Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy ja siihen puuttuminen	13
3.	Yksilökohtaisen opiskeluhoitojärjestäminen	17
3.1	Neuvola- ja kouluterveydenhuollon palvelut	18
3.2	Opiskeluhoitojärjestäminen psykologi ja -kuraattoripalvelut	19
3.3	Sairausten vaatimien hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen	19
3.4	Yksilökohtaisen opiskeluhoitoyhtymän kokoaminen	20
3.5	Opiskeluhoitokertomusten laatiminen ja säilytys	21
4.	Opiskeluhoitojärjestäminen kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut	22
5.	Yhteistyön järjestäminen lasten/oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa	22
6.	Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa	23
7.	Opiskeluhoitojärjestämissuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen	23

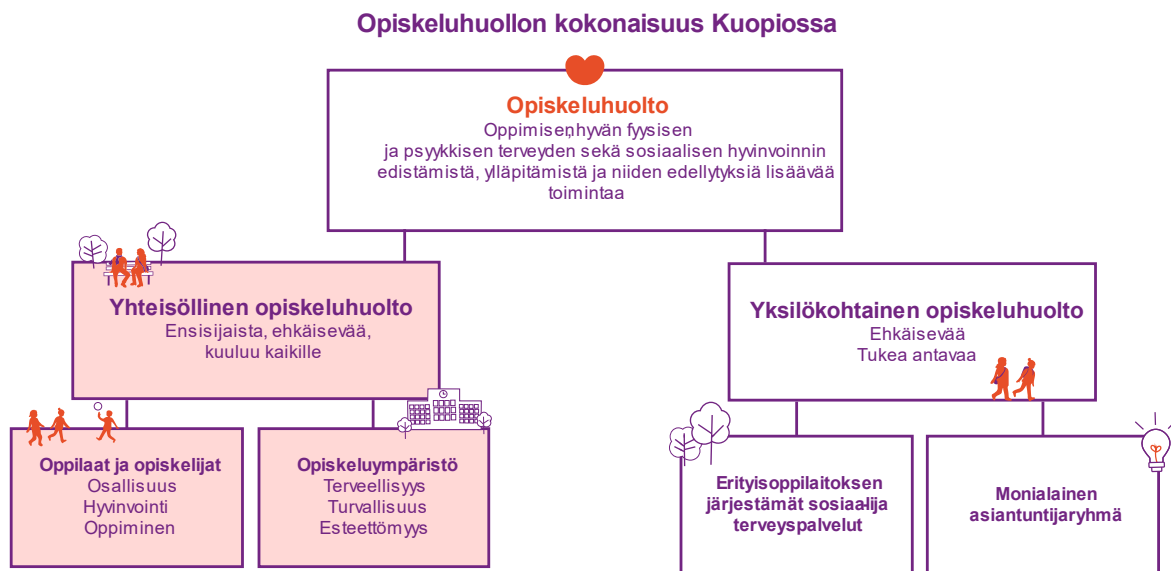
1. Johdanto

Tässä suunnitelmassa kuvataan Kuopion kaupungin esi- ja perusopetuksen opiskeluhoollon järjestäminen. Opiskeluhoollon tavoitteena on oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja niiden edellytyksiä vahvistava toiminta. Suunnitelman keskeisimpänä tehtävänä on varmistaa yhtenäisten ja laadukkaiden toimintamallien toteutuminen.

Suunnitelman laatimisesta on vastannut monialainen työryhmä, jossa on ollut edustettuna esi- ja perusopetuksen sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueen toimijoita sekä ympäristöterveyden, hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön asiantuntijoita. Lisäksi suunnitelman tekoon osallistunut Kuopion esiopetusyksiköitä ja peruskoulujen yhteisöllisiä opiskeluhoollotyön työryhmiä ml. oppilaiden ja huoltajien edustus.

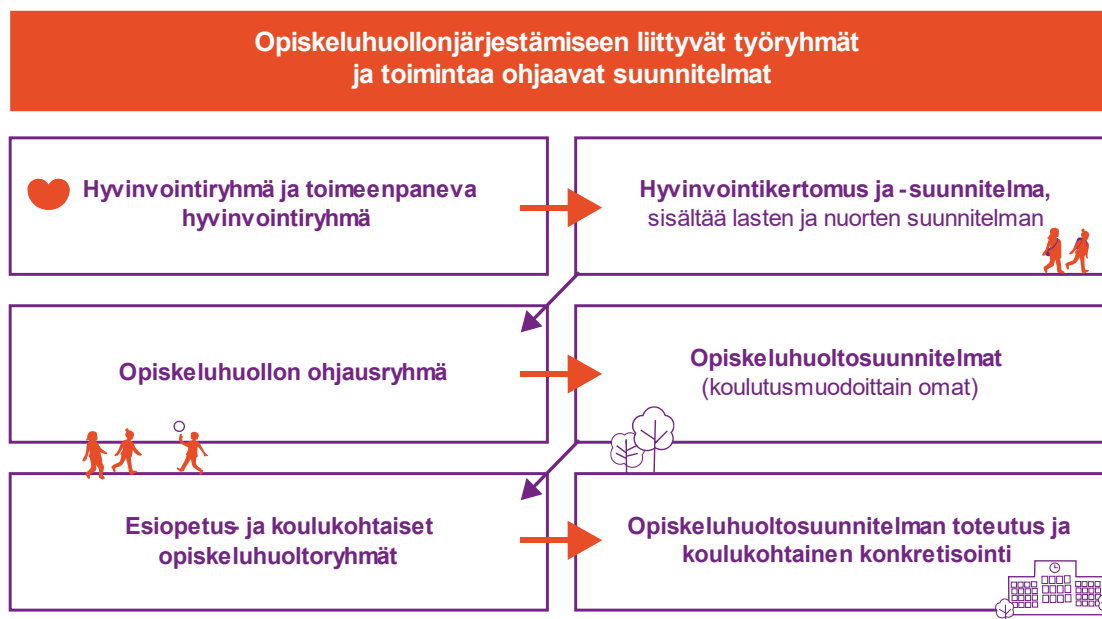
Opiskeluhoolto on kaikkien esiopetuksessa ja kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoollopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Kuopion esi- ja perusopetuksen opiskeluhoolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä Kuopion kaupungin opetustoimen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolltoa toteutetaan yhteistyössä lapsen/oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon lapsen/oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.

Opiskeluhoolltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko esiopetus- ja kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoolltona (kuva 1). Tämän lisäksi oppilaille on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoolltoon. Monialainen yhteistyö on opiskeluhoollolossa keskeistä. Opiskeluhoollon toteuttamista ohjaa lapsen edun ensisijaisuus, luottamuksellisuus ja osallisuus.



Kuva 1. Opiskeluhoollon kokonaisuus Kuopiossa.

Opiskeluhooltosuunnitelman laatiminen pohjautuu erityisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Suunnitelman laatimisessa on huomioitu Kuopion hyvinvointikertomus ja -suunnitelma (sisältää lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman). Näin opiskeluhooltosuunnitelma, siihen esiopetusyksikkö- ja koulukohtaisesti tehtävät tarkennukset ja Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma täydentävät toisiaan (kuva 2).



Kuva 2. Opiskeluhoollon järjestämiseen liittyvät työryhmät ja toimintaa ohjaavat suunnitelmat.

Kuopion esi- ja perusopetuksen opiskeluhooltosuunnitelma kattaa kaikkien Kuopion kaupungin esiopetusyksiköiden ja perusopetuksen koulujen toiminnan. Jokainen Kuopion esiopetusyksikkö ja perusopetuksen koulu lisäksi tarkentaa tarvittavin osin koko kaupunkia koskevaa suunnitelmaa esiopetusyksikkö- ja koulukohtaisesti.

Esiopetusyksikkö- ja koulukohtaisesti tarkennetaan alla olevat tiedot:

- Yhteisöllinen opiskeluhooltotyöryhmän kokoonpano
- Yhteisöllisen opiskeluhooltotyön vuosikello (sisältää kokoukset ja käsiteltävät teemat)
- Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevat opiskeluhooltopalvelut

2. Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on ensisijaista, ennaltaehkäisevää ja sen toteutus kuuluu kaikille. Yhteisöllistä opiskeluhooltoja toteutetaan yhteistyössä lasten/oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa. Kuvassa 3 on esitetty yhteisöllisen opiskeluhoollon tehtävät.

Yhteisöllisen opiskeluhoollon tehtävät



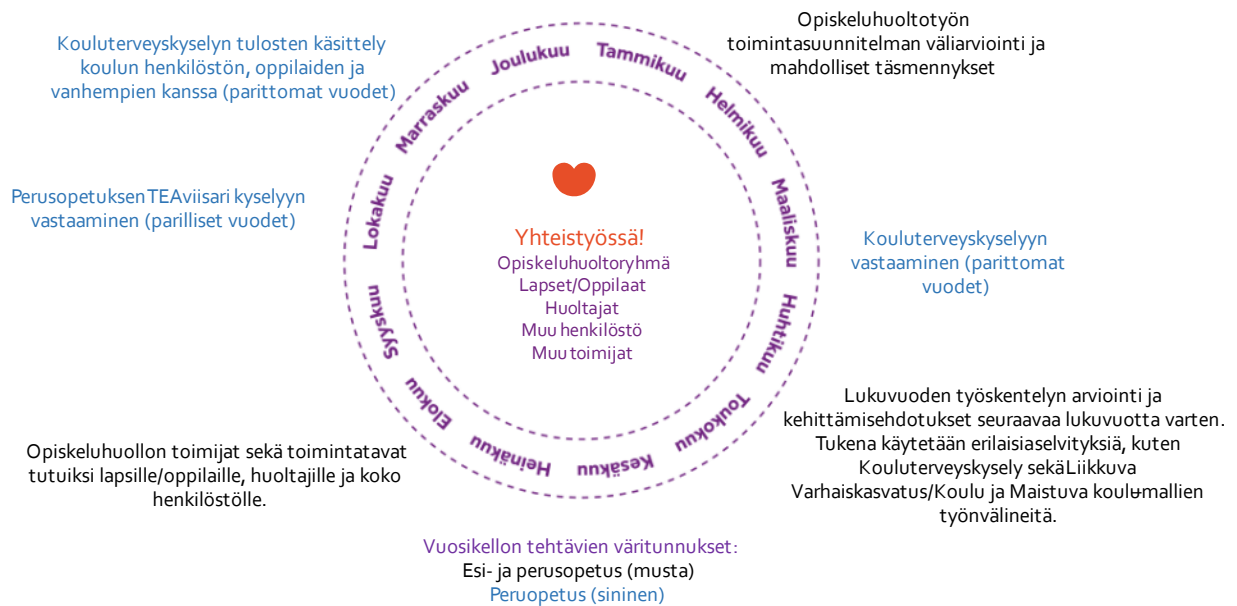
Kuva 3. Yhteisöllisen opiskeluhoollon tehtävät (mukaellen thl.fi yhteisöllisen opiskeluhoollotyön sisältöalueita ja esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet opiskeluhoolto).

Kuopiossa toimii opiskeluhoollon ohjausryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti neljä kertaa vuosittain. Ryhmän toiminnan tavoitteena on linjata, tukea ja arvioida opiskeluhoollon toteuttamista. Ryhmässä ovat mukana Kuopion kaupungin, Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja ammatillisen oppilaitoksen edustajia. Ryhmän puheenjohtajana toimii opetusjohtaja. Ohjausryhmän lisäksi toimii erilliset työryhmät käsitellen lähemmin esiopetuksen, perusopetuksen ja toisen asteen teemoja.

Opiskeluhoollon toteutumisesta esiopetusyksiköissä ja kouluissa vastaavat esiopetuksen yksikössä ja koulussa toimivat opiskeluhoolloryhmät. Monialaisiin yhteisöllisiin opiskeluhoolloryhmiin kuuluvat varhaiskasvatusyksikön johtaja/koulun rehtori, erityisopettaja, psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja, lääkäri, opetushenkilöstön ja huoltajien sekä koulussa oppilaiden edustajat (ryhmien kokoonpano voi hieman vaihdella yksikkö ja koulukohtaisesti). Opiskeluhoolloryhmä voi tarvittaessa konsultoida asiantuntijoita ja kutsua kokoukseen mukaan myös muita asiantuntijoita. Esiopetuksessa yksikkökohtaisen opiskeluhoolloryhmän puheenjohtajana toimii varhaiskasvatusyksikön johtaja. Poikkeuksena Karttulan kissakuusen ja Pihkainmäen koulut, joissa esiopetus on koulujen järjestämää. Tällöin ryhmän puheenjohtajana toimii rehtori. Perusopetuksen koulukohtaisten opiskeluhoolloryhmien puheenjohtajana toimii rehtori.

Esiopetus- ja koulukohtaiset opiskeluhoollon työryhmät kokoontuvat säännöllisesti lukuvuoden aikana suunnitellen, kehittämisen ja arvioiden yhteisöllistä opiskeluhoollotyötä. Yhteisöllisen opiskeluhoollon toteutus rakentuu esiopetusyksikkö- ja koulukohtaisten tarpeiden mukaan soveltaen kuvan 4 vuosikelloa.

Yhteisöllisen opiskeluhoollotyön vuosikello



Kuva 4. Yhteisöllisen opiskeluhoollotyön vuosikello (vuosikelloa täydennetään esiopetusyksikkö- ja koulu-kohtaisilla konkreettisilla toimenpiteillä, jotka suunnitellaan, toteutetaan ja toteutumista seurataan lukuvuoden aikana).

Lue lisää yhteisöllisestä opiskeluhoollosta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen [verkkosivuilta](#).

2.1 Terveyttä ja hyvinvointia tukevien elintapojen edistäminen

Arjen fyysisen aktiivisuuden edistäminen

Kaikki esiopetusyksiköt ja koulut ovat mukana [Liikkuva Varhaiskasvatus](#) ja [Liikkuva koulu](#) -ohjelmissa.

- Liikkuva varhaiskasvatus- ohjelman tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle liikkumisen ilo ja sekä riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus.
- Liikkuva koulu- ohjelman tavoitteena on edistää arjen fyysistä aktiivisuutta, esim. vähentämällä istumista ja mahdollistamalla välitunti liikkumista, tukemalla oppimista toiminnallisilla menetelmin ja kannustamalla koulumatkaliikkumiseen omin lihasvoimin.

Ohjelmat tarjoavat työvälineitä arkeen. Lisäksi esiopetuksen yksiköissä ja kouluilla hyödynnetään säännöllisesti ohjelman nykytilan arviointeja ([varhaiskasvatus](#) ja [koulu](#)) toiminnan kehittämisessä ja arvioinnissa. Arviointi suoritetaan keväisin ja sen pohjalta asetetaan tavoitteet seuraavalle lukuvuodelle.

Ruokailu ja hyvinvointia tukeviin ruokailutottumuksiin ohjaaminen

Kuopiossa aterioiden toteutuksessa huomioidaan suomalaiset ravitsemussuositukset. Ateriat on suunniteltu ravitsemuksellisesti täysipainoisiksi. Kouluruokailusuosituksen mukaisesti koulussa tarjottava ateria kattaa noin kolmanneksen päivittäisestä energiantarpeesta. Ruokailussa huomioidaan yksilölliset tarpeet sekä eettisistä ja kulttuurisista syistä johtuvat erityisruokavaliot. Ruokailuajankohdat pyritään rytmittämään jaksottaen päivän kokonaisuutta ja ruokailun vähimmäiskestoksi suositellaan puolta tuntia.

Ruokailu on tärkeä sosiaalinen oppimistilanne ja siinä kiinnitetään huomiota terveys- ja ravitsemuskasvatukseen ja hyvien ruokailutapojen oppimiseen. Pedagogisesta näkökulmasta sen avulla voi johdattaa pohtimaan esimerkiksi ruoan terveellisyyttä, laatua, hintaa ja ympäristövaikutuksia, ruokaan liittyvää teknologiaa, globalisoitumista, monikulttuurisuutta ja paikallista ruokakulttuuria ([lähde OPH](#)).

Kuopion esiopetuksessa hyödynnetään Sapere- ruokakasvatusmenetelmä, jossa ruokamaailmaan tutustutaan eri aistien välityksellä saatavien kokemusten kautta. [Sapere- menetelmän](#) avulla lapsista kasvaa ruokaa arvostavia ja monipuolisesti syöviä aikuisia.

Kouluissa hyödynnetään myös [Maistuva Koulu -toimintamalli](#) ruokakasvatuksen ja oppilaiden ruokailutottumusten tukemiseen. Toimintaa kehitetään säännöllisesti toteutettavien [nykytilan arviointien](#) pohjalta. Arviointi suoritetaan keväisin ja sen pohjalta asetetaan tavoitteet seuraavalle lukuvuodelle.

Riittävä uni ja lepo

Esiopetuksessa ja kouluissa otetaan säännöllisesti erilaisissa yhteyksissä puheeksi teemaan liittyvät aihepiirit. Esimerkiksi monialaiset oppimiskokonaisuudet sekä vanhempainillat tarjoavat hyvän mahdollisuuden käsitellä älylaitteiden käyttöön sekä uneen ja lepoon liittyviä teemoja.

Harrastamisen mahdollistaminen

Osa Kuopion kouluista on mukana Harrastamisen Suomen mallissa. Mallissa tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

2.2 Esiopetus- ja kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastukset

Esiopetus- ja kouluympäristöjen terveellisyys ja turvallisuus sekä yhteisön hyvinvointi tarkastetaan joka kolmas vuosi lasten/oppilaiden ja henkilöstön terveyden edistämiseksi (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 380/2009, 12§). Ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä yhteisön hyvinvoinnista huolehtiminen on monialaista asiantuntemusta edellyttävä tehtävä, jossa vastuita on monella viranomaisella. Kuopiossa tarkastukset tehdään THL:n julkaisemaa "Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos - Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen" -opasta soveltaen. Ympäristöterveydenhuolto vastaa tarkastusten koollekutsumisesta. Tarkastuksiin osallistuvat päiväkodin yhteydessä toimivan esiopetuksen

osalta päiväkodin ja kiinteistön omistajan edustajat. Koulurakennuksessa sijaitsevan esiopetusyksikön ja koulun osalta tarkastukseen osallistuvat koulun edustajat, kouluterveydenhuolto, työsuojelu, työterveys-huolto ja kiinteistönomistajan edustajat. Lisäksi tarkastuksille voidaan kutsua oppilaiden ja huoltajien edus-tajat sekä ulkopuolisia asiantuntijoita. Koulut vastaavat tarkastuksen yhteenvetolomakkeen koostamisesta, ylläpidosta ja arkistoinnista.

2.3 Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Huoltajan on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Mikäli lapsella on paljon poissaoloja esiopetuksesta, puututaan niihin olemalla yhteydessä huoltajaan.

Pitkittynyt tai runsas poissaolojen määrä on usein oire jostakin lapsen/oppilaan kehitystä vaarantavasta tekijästä. Poissaolon taustalla voivat olla esimerkiksi oppimiseen, fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen, koulun toimintaan, kavereihin tai kodin ja vanhemmuuden haasteisiin liittyvät asiat. Kroonistuuksaan pois-saolot heikentävät mahdollisuuksia suoriutua oppivelvollisuudesta ja lisäävät syrjäytymisen riskiä.

Turvallinen koulu yhteisö, johon kuuluu myös lämmin aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus, tarjoaa mahdollisuuksia koulu yhteisöön kuulumiseen. Kuopion kouluissa puututaan poissaoloihin varhain. Käy-tössä on Sitouttamisen portaat -toimintamalli. Systemaattinen poissaolojen seuraaminen sekä varhainen puuttuminen ennaltaehkäisee poissaolokierteen syntymistä.

Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämässä on keskeinen osa koulujen toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko koulu yhtei-sön hyvinvointia ja turvallisuutta. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja huoltajien on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta koulu yhteisön jäsenenä. Jokainen koulupäivä on tärkeä.

Tutustu Kuopion perusopetuksen poissaolojen toimintamalliin tarkemmin: [poissaolot-kuopion-perusope-tuksessa.pdf](#).

2.4 Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Tapaturmia pyritään ennaltaehkäisemään yhteisillä sopimuksilla, järjestyssäännöillä, viestinnällä, huolehti-malla esiopetus- ja koulu ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä seuraamalla läheltä piti tilan-teita. Lisäksi turvallista liikumista käsitellään osana opetusta. Materiaaleina voidaan hyödyntää mm. Liikenneturvan luomaa [aineistoa](#).

Esiopetuksessa/koulussa (sisältää kaupungin järjestämän iltapäivätoiminnan) ja koulumatkalla sekä koulun järjestämissä tilaisuuksissa kuten luokkaretkillä ja leirikoulussa sattuneen tapaturman hoito on maksuton. Lue lisää: [Lasten tapaturmien hoito ja kustannusten korvaaminen varhaiskasvatuksessa](#) ja [Koulutapaturmien hoito - Kuopio](#).

2.5 Päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen voidaan koulussa jakaa kolmeen osaan: 1) ennaltaehkäisevään työhön, 2) varhaiseen puuttumiseen ja 3) toimintatapoihin, joita sovelletaan ongelmatilanteissa.

1) Ennaltaehkäisevä työ

Ennalta ehkäisevä työskentely on tärkeää aloittaa varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta lähtien ja jatkaa koko kouluiän. Pelkkää päihdekasvatusta syvemmälle menevää ennaltaehkäisyä on laaja-alainen lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen: sosiaalisten taitojen opettelu, turvallisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta lisäävä toiminta, itsetunnon tukeminen, mielekäs tekeminen, onnistumisen kokemukset, seikkailunhalun tyydyttäminen myönteisillä tavoilla, selkeät säännöt ja sopimukset. Elämäntaitojen opettelu on erittäin merkittävä ehkäisevän päihdetyön muoto.

Päihteiden käytön ehkäisy ja päihdekasvatus eivät ole muusta opetuksesta ja kasvatuksesta irrallaan olevia asioita, vaan osa laajempaa elämäntaitojen tukevaa kasvatusta. Siihen kuuluu mm. seuraavia asioita:

- Turvallinen ja kannustava oppimisympäristö
- Kiusaamisen ennalta ehkäisy ja puuttuminen
- Koulussa järjestettävät kerhot ja harrastustoiminta
- Myönteisten oppimiskokemusten ja kouluviihtyvyyden takaaminen
- Selkeät säännöt ja sopimukset
- Ohjaajan/opettajan rooli ryhmänsä johtaja; välittäminen, luokkahengen ja yhteenkuuluvuuden vahvistaminen, yhteistyö vanhempien kanssa koko peruskoulun ajan
- Taito- ja taideaineet
- Elämäntaitojen opettaminen
- Tunne-, vuorovaikutus ja turvataitojen opettaminen
- Avoin ja myönteinen ilmapiiri
- Fyysisesti viihtyisät ja siistit tilat
- Turvallisuuteen panostaminen ja kiusaamisen ennaltaehkäisy
- Osallisuus, ml. oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta, oppilastutorit

Tärkeää ennaltaehkäisyä on myös yhteydenpito huoltajiin ja muihin yhteistyötahoihin. Käytännössä esim.:

- Oppimiskeskustelut
 - Vanhempainillat
 - Voidaan järjestää esim. keskustelupainotteinen tilaisuus luokittain. Päihdeasiat ovat tärkeää huomioida vanhempainilloissa vähintään nivelvaiheissa ja siirtymissä.
-

- Koulun yhteistyö vapaa-ajantoimen, seurakunnan ja muiden yhteistyötahojen kanssa (ns. isot opiskelu-huoltoryhmät).

Kouluterveydenhuollon tavoitteena on tukea oppilaan tervettä kasvua ja kehitystä ja rohkaista kohti oikeita elämäntapavalintoja. Terveystarkastuksissa tapaamiset ja -tarkastuksissa otetaan puheeksi päihteet ja tarjotaan tietoa. Tärkeää on myös itsetunnon tukeminen. Laajoissa terveystarkastuksissa selvitetään vanhempien päihteiden käyttöä.

Ennaltaehkäisevässä työssä hyödynnetään mm. alla olevia sivustoja ja materiaaleja:

- Monialaisten vanhempainiltojen videot vanhempainiltojen alustuksiksi tai Wilman kautta lähetettäväksi
- Fressis. Materiaaleja ja työkaluja nikotiinittomuuden ja hyvinvoinnin edistämiseen. <https://fressisedu.fi/>
- Tietoa ja minivisoja päihteistä, hyvinvoinnista. <https://www.buenotalk.fi/>
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry toimii koko maassa ja koko väestön parissa terveiden elämäntapojen edistämiseksi ja päihde- ja pelihaittojen vähentämiseksi. <https://ehyt.fi/>
- Koulun ulkopuolisia asiantuntijoita voi tarvittaessa käyttää ennaltaehkäisevässä päihdetyössä

2) Varhainen puuttuminen

Yksi varhaisen puuttumisen keinoista on tarjota oppilaille ja heidän vanhemmilleen tietoa päihteistä ja niihin liittyvistä riskeistä. Jokaisen oppilaan tulee tietää päihteiden vaikutuksista, kokeilun ja käytön haitoista sekä päihteisiin liittyvästä lainsäädännöstä. Oppilaiden tulee tietää miten ja mistä koulussa saa apua päihdeasioissa. Vanhempien kanssa tehtävässä ennaltaehkäisevässä työssä vanhempainillat, tiedottaminen vuosittain päihdetilanteesta ja kouluterveyskyselyn koulukohtaiset tulokset ovat oivia työvälineitä.

Myös oppimisvaikeuksissa tukeminen nähdään tärkeää päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä. Jokaisen oppilaan pitäisi saada koulusta myönteisiä oppimiskokemuksia ja viihtyä koulussa. Usein päihteiden käytön riskiryhmässä olevilla nuorilla on koulusta paljon turhauttavia kokemuksia; joillekin oppilaille ainoa asia, jonka he ovat koulussa oppineet on se, etteivät osaa, eivätkä opi mitään. Oppimisvaikeuksissa tukeminen liittyy vahvasti elämänhallintataitojen ja itsetunnon kehittämiseen. Tavoitteena on tukea oppilasta vaikeuksissa ja auttaa häntä hankkimaan onnistumisen kokemuksia koulutyössä. Kouluviihtyvyyteen ja myönteisten oppimiskokemusten mahdollistamiseen vaikuttavat suorasti tai epäsuorasti mm. seuraavat asiat:

- Tukiopetus, erityisopetus, moduulioetus, eriyttäminen, oppilaanohjaus
- Toiminnallinen oppiminen
- Koulussa järjestettävät kerhot
- Taito- ja taideaineet
- Avoin ja myönteinen ilmapiiri
- Fyysisesti viihtyisät ja siistit tilat
- Omauraluokat (Tekeväg ja Silta-10), mahdollisuus suorittaa päättöluokka niissä

Erytystä huomioita tulee kiinnittää nivelvaiheisiin. Kun oppilas siirtyy alakoulusta yläkouluun, uudesta ryhmästä tulee merkittävä: ryhmässä muodostuvat usein pelisäännöt, joiden mukaan toimitaan. Syksyllä uusille 7.-luokkalaisille hyvä järjestää tutustumista ja ryhmäytymistä, jonka tavoitteena on saada aikaan myönteisellä tavalla toimivia ryhmiä.

- Koululla on hyvä olla tieto koulun ja asuinalueen päihdetilanteesta, ja sitä täytyy seurata jatkuvasti, hyödyntäen mm. nuorisotyöntekijöiden, poliisin ja järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä.
-

- Koulussa toimivien aikuisten oma esimerkki kasvattajana.
- Koulun teemapäivät ja juhlat - traditioiden yhä suurempi merkitys yhteenkuuluvuuden vahvistajana nykyisen elämänmenon hektisyydessä.
- Koulun ulkopuolisia asiantuntijoita voi tarvittaessa käyttää varhaisen tuen tukena, esimerkiksi poliisin Ankkuri- työryhmää.

Oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta tukee varhaista puuttumista, kun jokainen oppilas tuntee vastuunsa oppilastovereistaan ja kertoo heti havaitsemansa päihteiden käytöstä tai välityksestä jollekin aikuiselle.

Yksilökohtainen opiskeluhoito

- Päihdetapauksissa puuttuu mahdollisimman nopeasti ongelmiin, miettii yhdessä luokanvalvojan ja huoltajien kanssa ratkaisuehdotuksia ja vie asioita eteenpäin.
- Suositellaan koottavaksi yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä.
- Tukee ja auttaa luokanvalvojaa työssään.
- Esillä olleet asiat kirjataan opiskeluhoitokertomukseen. Yksittäisen oppilaan asiassa kirjataan asian vi- reillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja kenen tehtäväksi selvittely on annettu.

Kouluterveydenhuollon ja kuraattorin rooli varhaisen puuttumisen tukena on merkittävä:

- Toimiminen terveydenhuollon ja sosiaalialan asiantuntijana
- Keskusteluapu oppilaille ja heidän vanhemmilleen
- Mielialan kartoitus, motivointi
- Yhteistyö esimerkiksi lastensuojelun, päihdetyöntekijöiden ja muiden tapauksessa mukana olevien vi- ranomaisten kanssa

Poissaolojen seuranta perusopetuksessa

- Poissaoloihin puututaan nopeasti eikä luvattomia poissaoloja hyväksytä seuraamuksitta.
- Yhteistyö huoltajien kanssa.
- Käytetään Kuopion perusopetuksen poissaoloihin puuttumismallia.

3) Toimintatavat ongelmatilanteissa

Kun koulussa on epäily oppilaan hallussa olevista päihteistä, päihteiden käytöstä tai välittämisestä koulun alueella, tarvitaan moniammatillista työtä. Jokainen koulun aikuinen puuttuu välittömästi havaittuun päih- teiden käyttöön ja toimii yhteisten sopimusten mukaisesti. Tutustu tarkemmin ohjeeseen [viranomaisyh- teistyöstä ja ilmoitusvelvollisuuksista sekä lapsia koskevasta tiedonkulusta | Opetushallitus \(oph.fi\)](#).

Oppilas tavattu tupakoimasta (ml. sähkötupakointi) /käyttämästä nuuskaa

- Asia saatetaan ohjaajan/opettajan tietoon, joka keskustelee aiheesta ja on yhteydessä huoltajaan
- Kurinpidolliset toimenpiteet tehdään järjestyssääntöjen mukaisesti
 - Lue lisää: [Kurinpitokeinot ja turvaamistoimenpiteet perusopetuksessa](#).
- Voidaan lähettää kyseisen luokan/kaveripiirin/koko koulun vanhemmille infovideo esimerkiksi Wilman kautta, päihteiden/nuuskan haittavaikutuksista.

- Teeman esille nostaminen ja päihdekasvatuksen järjestäminen.
- [Tehdään lastensuojeluilmoitus.](#)
- Seuranta

Tieto oppilaan päihdekokeilusta /-ongelmasta

- Asia saatetaan ohjaajan/opettajan tietoon, joka keskustelee aiheesta ja on yhteydessä huoltajaan
- Jatkoimenpiteet toteutetaan opiskeluhooltotyön yksilöllisten toimintaohjeiden mukaisesti.
- Voidaan lähettää kyseisen luokan/kaveripiirin/koko koulun vanhemmille infovideo esimerkiksi Wilman kautta, päihteiden/nuuskan haittavaikutuksista.
- Teeman esille nostaminen ja päihdekasvatuksen järjestäminen.
- Voidaan ottaa yhteyttä poliisiin ennaltaehkäisevään Ankkuri-työryhmään
- [Tehdään lastensuojeluilmoitus.](#)
- Keskustellaan kyseisen luokan oppilaiden kanssa päihdeilmapiiristä ja päihteiden käytön haittavaikutuksista

Oppilas päihtyneenä koulussa

- Havainnon tehnyt aikuinen ottaa työparikseen toisen aikuisen. Keskustellaan ensin oppilaan kanssa.
- Oppilaan huoltaja kutsutaan koululle selvittämään tilannetta, jonka jälkeen heidät ohjataan terveyskeskuksen omalääkärille (mahdollisuus puhalluttaa alkometriin ja lähettää huumeseulaan).
- Keskustellaan kyseisen luokan oppilaiden kanssa päihdeilmapiiristä ja päihteiden käytön haitoista.
- Jos päihteiden alainen on sekavassa tilassa, kutsutaan ambulanssi ja pyydetään huoltaja paikalle.
- [Tehdään lastensuojeluilmoitus](#)
- Arvioidaan muun tuen tarve
- Sovitaan seurannasta.

Epäily oppilaan hallussa olevista päihteistä/päihteiden välittämisestä koulun alueella

- Otetaan yhteys rehtoriin tai muuhun opiskeluhooltotyöryhmän jäseneseen.
- Hän yhdessä työparin kanssa keskustelee oppilaan kanssa. Selvitetään epäilyn aiheellisuus.
- Oppilaan huoltaja kutsutaan tarvittaessa paikalle tai ainakin häntä informoidaan tilanteesta.
- Sovitaan jatkokäsittely (yhteys poliisiin, ohjaaminen Päihdepalvelusäitiön nuorten tiimiin, seuranta)
- Koulussa keskustellaan päihdeilmapiiristä ja päihteiden käytön haittavaikutuksista. Välitetään tietoa ilmiöstä koulun/alueen nuorisotyöntekijöille ja erityisnuorisotyöntekijöille, sekä muille tarvittaville yhteistyötahoille (esimerkiksi poliisiin Ankkuri-työryhmä)
- Tiedotetaan ja kuullaan huoltajia. Tuetaan huoltajien kotona tehtävää päihdekasvatusta tiedon ja esimerkkien (kokemusasiantuntijat, vanhempainyhdistyksen rooli, jne.) kautta

Yleisohjeita ongelmatilanteiden selvittelyyn koulussa

- Pyydä itsellesi työpari (toinen opettaja tai opiskeluhooltotyöryhmän jäsen).
 - Varmista että käytössäsi on tarpeeksi aikaa ja rauhallinen tila.
 - Ole jämäkkä, käy tilanteeseen liittyvät tosiasiat rauhallisesti ja konkreettisesti läpi.
 - Kerro olevasi huolissasi, osoita välittämisestä.
 - Älä tuomitse tai moralisoi, mutta tuo esille yhteiset säännöt, päätökset, laki.
 - Suhtaudu oppilaan tunteenpurkauksiin sallivasti, rauhoittavasti, empaattisesti.
 - Jos tilanne vaatii, ole valmis myös itse pyytämään anteeksi.
-

- Päätä asian seurannasta.
- Saata asia tiedoksi rehtorille ja tarvittaessa vanhemmille/huoltajille.
- Lue lisää: [Kurinpitokeinot ja turvaamistoimenpiteet perusopetuksessa](#).

Yhteistyötahoja, kun oppilas on tavattu päihtyneenä koulussa:

- Kuopion Seudun Päihdepalvelusäätiön nuorten tiimi Alle 23-vuotiaat ajanvaraus, ma-pe klo 11.30–12.00. Puh. 044 718 3671, uudet asiakkuudet, (myös 044 718 3310 ja 044 718 3678) <https://www.ksps.fi/>
- Itä-Suomen poliisilaitoksen ankkuriryhmä <https://point.fi/kuopio/ankkuriryhma/> Neuvonta- ja päi-
vystyspuhelin: +358 295 455 521, ryhmäsähköposti: [ennaltaestava.pohjois-savo.ita-suomi\(at\)poliisi.fi](mailto:ennaltaestava.pohjois-savo.ita-suomi(at)poliisi.fi).
Ankkuriryhmä toimii moniammatillisesti rikoksia ennalta estävässä hengessä. Ankkuriryhmän toiminta on ennaltaehkäisevää työtä nuorten ja heidän perheidensä kanssa puuttumalla nuorten rikolliseen käyttäytymiseen. Ankkurin tärkein tehtävä on työskennellä alle 18-vuotiaiden rikoksilla ja päihteiden käytöllä oireilevien nuorten kanssa.
- Päihdelinkki, tietoa ja tukea päihteistä ja riippuvuuksista. Päihdelinkistä löytyy kattavan tietopankin lisäksi testejä, oma-apusisältöjä, vertaistukea ja neuvontapalvelu. Ammattilaisille ja opiskelijoille omia osioita <https://paihdelinkki.fi/>
- THL:n päihteet ja riippuvuudet- sivustolla tietoa mm. alkoholi- ja huumeilanteesta, haitoista, rahapelaamisesta, päihdepalveluista, tupakkatuotteista ja rahapelaamisesta. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet>

Päihteiden käytön tunnistaminen

Seuraavien tunnusmerkkien yhteydessä on syytä epäillä nuoren päihteiden käyttöä. Osa niistä on kuitenkin normaaleja murrosikäisillä tai voivat liittyä mielenterveyden häiriöihin, kiusaamisen, väkivallan, seksuaaliväkivallan tai -häirinnän kokemiseen.

- Käyttäytymisen muutos – välinpitämättömyys, eristäytyminen, katsekontaktin vältteleminen, valehtelu, lyhytjännitteisyys, mielialamuutokset, äkillinen luonteen muuttuminen, varastelu
- Ulkoisen olemuksen muutos – lihominen, laihtuminen, tokkuraisuus, pälyilevä olemus, epäsiisti olemus, haju, päihteitä edustavien tunnusmerkkien ilmaantuminen (esim. kannabiksen lehtikuvio koiruissa/vaatteissa, kannabiksen haju)
- Koulunkäynnin muutos – poissaolot, muutokset suhtautumisessa koulutyöhön, masentuneisuus, käyttäytymishäiriöt
- Kaveripiirin ja harrastusten muuttuminen – salaperäisyys, uudet ja usein vanhemmat kaverit, harrastusten väheneminen ja kokonaan lopettaminen
- Kotona ilmenevät muutokset – lisääntynyt rahantarve, huumeiden käyttöön viittaavaa esineistöä
- Näpistyksen, rikokset, väkivallan jäljet
- Päihteiden käytön puolustelu – asenteet päihteitä ja omaa terveyttä kohtaan, välinpitämättömyys, elämänarvojen vääristyminen.

On tärkeää, että nuorten kanssa työtämme tekevät herkistyvät kuulemaan ja näkemään tavallisuudesta poikkeavia viestejä. Koulun henkilökunta on velvollinen saattamaan oppilaasta heränneen huolen luokanvalvojan ja opiskeluhuoltohenkilöstön tietoon. Ensisijaisesti luokanvalvoja on yhteydessä huoltajaan.

2.6 Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy ja siihen puuttuminen

Kiusaamisesta on olemassa erilaisia määritelmiä. Yleisesti kiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku joutuu yhden tai useamman lapsen/ oppilaan toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjimisestä kohteeksi pystymättä puolustautumaan tai vaikuttamaan saamaansa kohteluun. Riidat ja erimielisyydet eroavat kiusaamisesta siinä, että ne ovat usein hetkellisiä, eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama oppilas. Kiusaaminen voi olla esimerkiksi tönimistä, lyömistä, haukkumista ja pilkkaamista, yksin jättämistä, ilkeitä puheita takanapäin tai muuta toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Se merkitsee usein myös uhrin eristämistä luokan, ryhmän tai virtuaaliryhmän sosiaalisesta kanssakäymisestä. Kiusaamisen määritelmää tarvitaan, jotta kiusaamiseen voidaan puuttua systemaattisesti riittävän varhain. Kiusaamisen määritelmästä on hyvä käydä keskustelua myös oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Kiusaaminen on siirtynyt viime vuosien aikana aiempaa vahvemmin verkkoon ja sosiaaliseen mediaan. Verkossa tapahtuvaa kiusaamista voi olla mm.

- Pilkkaavat tai uhkaavat viestit, haukkuminen
- Toisen puhelimen käyttäminen ilman lupaa (viestintäsalaisuus, yksityiselämää luokkavan tiedon levittäminen)
- Juorujen tai henkilökohtaisten tietojen levittäminen
- Valokuvien manipulointi ja levittäminen
- Toisen nimellä esiintyminen
- Sulkeminen ryhmän tai keskustelun ulkopuolelle
- Salasanojen huijaaminen
- Kiristäminen ja vihapuhe
- Viestintärauhan rikkominen (vainoaminen)
- Syrjintä sukupuolen, rodun, uskonnon, iän, mielipiteen tai terveydentilan vuoksi.

Kiusaaminen jaetaan useimmiten suoraan ja epäsuoraan kiusaamiseen. Suoralla kiusaamisella tarkoitetaan uhrin fyysistä ja verbaalista satuttamista. Fyysinen satuttaminen voi olla esimerkiksi lyömistä, tönimistä tai esimerkiksi koulutöiden varastamista tai tuhoamista. Verbaalinen satuttaminen puolestaan ilmenee muun muassa loukkaavana nimittelynä, uhkailuna tai pakottamisena.

Epäsuoralla kiusaamisella tarkoitetaan kohteen satuttamista kiertoteitse vahingoittamalla hänen vuorovaikutussuhteitaan tai sulkemalla hänet pois joukosta. Epäsuora kiusaaminen voi olla esimerkiksi uhrin arvostelemista hänen selkensä takana tai vahingollisten juorujen ja perättömien juttujen levittämistä. Epäsuora kiusaaminen on usein hyvin hienovaraista ja vaikeasti havaittavaa.

Kuopiolaisten lasten ja nuorten kokemasta kiusaamisesta saadaan tietoa muun muassa Kouluterveyskyselyn kautta. Kuopion koulut saavat oman koulunsa koulukohtaiset tulokset, joita tarkastellaan koulun henkilökunnan sekä oppilashuollon kanssa.

1) Ennaltaehkäisy

Esiopetuksessa ja kouluissa toteutetaan kiusaamisen ennaltaehkäisyä osana jokapäiväistä toimintaa. Tähän kuuluvat muun muassa ryhmäytyminen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu. Turvallisessa

yhteisössä lapset ja henkilöstö pohtivat yhdessä ristiriitoja ja keinoja niiden ratkaisemiseen. Kuopion varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on laadittu [Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma](#), jonka pohjalta laaditaan ryhmäkohtainen suunnitelma vuosittain. Esiopetuksessa käytössä olevia ennaltaehkäisyn malleja ovat esimerkiksi [ProVaka](#) ja Huomaa hyvä. Jokaisella peruskoululla on käytössä yksi tai useampi kiusaamisen ennalta-ehkäisyn ja puuttumisen malli. Kouluilla käytössä olevia ennaltaehkäisyn malleja ovat esimerkiksi [KiVa Koulu -ohjelma](#) Prokoulu, Verso tai koulun oma toimintamalli.

Eri toimintamallien lisäksi keskeisenä kiusaamisen ehkäisynä nähdään myös:

- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
- Ryhmäytymisen ja hyvän yhteishengen tukeminen
- Kummi- ja tukioppilastoiminta
- Koulun yhteisesti laaditut järjestyssäännöt
- Aiheen käsitteleminen vanhempainilloissa

Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin moniammatillinen kiusaamisen ehkäisyn työryhmä on tuottanut erinomaista materiaalia kiusaamisen ehkäisyn tueksi ([Kiitos kaveruudelle | Kuopio](#)).

Kuopiossa kiusaamisen ehkäisyyn liittyy merkittävänä myös vuosittain syksyllä toteutettava koulu- ja päiväkotirauhan julistus.

2) Havaitseminen

Esiopetuksen ja koulun henkilökunta huomioivat, että kukaan ei jää yksin, kaikki pääsevät mukaan erilaisiin ryhmiin, eikä kenenkään tekemisille ja sanomisille naureta. Näihin tapauksiin on tärkeää puuttuvia viivyttämättä. Usein myös muut lapset/oppilaat havaitsevat kiusaamistapauksia. Esiopetukseen, kouluun ja luokkaan tulee luoda luottamuksellinen ilmapiiri niin, että kiusaamistapauksista uskalletaan ja voidaan tulla kertomaan. Osin kiusaamista voi tapahtua piilossa tai verkossa, jolloin aikuisen on vaikeampi sitä ilman muiden lasten/oppilaiden apua havaita.

3) Puuttuminen ja käsittely

Esiopetuksen ja koulun tavoitteena on puuttua kiusaamistapauksiin välittömästi. Esiopetuksessa ja kouluilla on käytössä erilaisia toimintamalleja erityyppisten ja eri asteisten kiusaamistapausten käsittelyyn.

- ProVaka – ”Sosiaalisten taitojen tukeminen päiväkodin toimintakulttuuria kehittämällä”. Tavoitteena on kehittää päiväkodin toimintakulttuuria näyttöön perustuvien toimintatapojen hyödyntämiseen lasten käyttäytymisen ja sosiaalisten taitojen kehittämisen tukemisessa.
 - Huomaa hyvä- menetelmän avulla tunnistetaan lapsen taitoja ja vahvuuksia sekä opitaan vahvistamaan hyvää ryhmässä. Huomaa hyvä- menetelmä pohjautuu positiiviseen pedagogiikkaan, jossa onnistumiset ja monipuoliset taidot nousevat esille ja tukevat haasteiden kohtaamista.
 - [Verso – vertaissovittelu](#) on nuorten asiantuntijuuteen pohjaavaa ja vertaisuutta vahvistavaa. Siinä sosiaalisten taitojen oppiminen on keskiössä. Vertaissovittelussa koulutetut *oppilaat*, vertaissovittelijat sovittelevat vertaistensa välisiä konflikteja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vertaissovittelijat auttavat osapuolia itse löytämään tilanteeseen ratkaisun niin, että konflikti ei enää osapuolten välillä jatku tai toistu. Mikäli vertaissovittelu ei johda toivottuun tulokseen, ohjataan tapaus aikuisjohtoiseen sovitteluun. Kukin koulu valitsee vuosittain tai joka toinen vuosi vertaissovitteluun koulutettavat oppilaat. Oppilaiden lisäksi vertaissovittelun toteuttamiseen koulutetaan koulun
-

henkilöstöä muodostamaan Verso-aikuisten tiimin, joka arvioi aina tapauskohtaisesti mikä tilanne ohjataan vertaissovitteluun ja mikä taas tarvitsee koulun muita menettelyjä.

- Resto – Sovitteleva ja restoratiivinen yhteisö- ohjelma korostaa kohtaamiseen, keskusteluun ja yhteistyöhön perustuvaa myönteistä prosessia. Siinä pyritään osapuolten välisen ymmärryksen lisääntymiseen. Osapuolia kunnioitetaan oman konfliktinsa asiantuntijoina ja heitä autetaan toimimaan itse aktiivisina asiansa ratkaisussa. Yhdessä sovittua käytöksen muutosta tuetaan ja sopimuksen pitämistä seurataan.
- Sankarikaveri -toimintamallin avulla herätellään lasten ja nuorten sankarikaveruutta eli kasvataan, rohkaistaan ja tuetaan puuttumaan kiusaamiseen. Toimintamalliin ja sen materiaalipakettiin voi tutustua: <https://www.kuopio.fi/kiitos-kaveruudelle>.

Kouluilla kiusaamistapauksissa voidaan ottaa mukaan tarpeen mukaan myös Kuopiossa toimiva Ankkuri-ryhmä. Ankkurin tärkein tehtävä on ennalta ehkäistä rikoskierteen syntyminen puuttamalla jo ensimmäiseen rikokseen. Lisätiedot: <https://ankkuritoiminta.fi/ankkuritoiminta-eri-poliisilaitoksilla#ita-suomi>

Kiusaamistapauksissa on aina tärkeää olla yhteydessä huoltajiin. Tarvittaessa kiusaamistapauksesta laaditaan raportti huoltajien allekirjoitettavaksi. Tarvittaessa myös kutsutaan oppilaiden huoltajat koululle keskustelemaan ja sopimaan jatkotoimista.

Alle kouluikäisten lasten kohdalla on erityisen tärkeää, että aikuinen selvittää tilanteet alusta loppuun. Kiusaamistilanne edellyttää aina puuttumista, vaikka lapsi sanoisikin, että häntä ei haittaa. Kiusaajalle on välttämätöntä opettaa toisenlainen tapa toimia.

Tänä päivänä kiusaamista tapahtuu merkittävästi myös verkossa. Alla on muistilista huomioitavista toimenpiteistä, jos lapsi tai nuori kertoo kiusaamisesta verkossa.

- Tue lasta/nuorta, älä syyllistä netinkäytöstä vaan kiitä, että hän kertoi asiasta sinulle.
- Kiusaamisviesteihin ei yleensä kannata vastata ja estä käyttäjä tarvittaessa.
- Säilytä epäilyttävät viestit, kuvat, linkit ja mediasisällöt tai ota niistä tarvittaessa kuvakaappauksia. Kuvakaappauksissa on hyvä näkyä tapahtuman tarkka ajankohta (esim. viestien aikaleimat). Jos mahdollista, tallenna viestit tiedostomuodossa. Näin viesteistä jää todisteeksi enemmän tietoa.
- Pohdi lapsen tai nuoren kanssa, miten vastaavia tilanteita voitaisiin välttää jatkossa.
- Jos kiusaaja ja kiusattu tuntevat toisensa, on hyvä tiedostaa, että usein löytyy myös aikuinen, joka tuntee heidät molemmat (kerhonohjaaja, opettaja, valmentaja jne.)
- Jos nettikiusaaja on samassa koulussa, kannattaa olla yhteydessä kouluun.
- Jos toiminta on palvelun sääntöjen vastaista, ota yhteys ylläpitoon.
- Jos on syytä epäillä rikosta, ottakaa yhteys poliisiin ([RIKU-Tunnistatko-rikoksen suomi.pdf](#))
- Ole yhteydessä lasten/nuorten vanhempiin.

Väkivaltainen käyttäytyminen

Tilanteissa, joissa väkivallan uhka on todellinen tai oppilas käyttäytyy väkivaltaisesti, otetaan yhteys rehtoriin ja poliisiin (soita hätäkeskukseen). Asiaan on suhtauduttava vakavasti. Tämän lisäksi tulee ottaa yhteyttä myös vanhempiin/huoltajiin sekä opiskeluhuoltohenkilöstöön.

Uhkaustilanteessa koulun johto yhteistyössä kriisityöryhmän/opiskeluhooltohenkilöstön ja poliisin kanssa päättää siitä, miten koulun henkilökuntaa, oppilaita ja vanhempia informoidaan tapahtuneesta. Uhkaustilanne on käytävä mahdollisimman nopeasti koulun henkilökunnan ja oppilaiden kanssa yhdessä lävitse koulun parhaaksi katsomalla tavalla.

Väkivaltaa pyritään ennaltaehkäisemään järjestyssäännöillä, henkilökunnan kouluttamisella, riittävällä välituntivalvonnalla ja koulukyyditystä odottavien oppilaiden valvomisella. Tätä edesauttaa myös oppilaiden osallistaminen oppilaskunta- ja tukioppilastoiminnassa. Koulunkäynninohjaajien työpanoksen kohdentaminen oikein toimii myös väkivaltaa ennaltaehkäisevästi.

Lue lisää:

- <https://www.oph.fi/fi/ei-kaikelle-vakivallalle>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/vakivallan-maarittely-ja-lainsaadanto>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/viranomaisyhteistyosta-ja-ilmoitusvelvollisuuksista-seka-lapsia-koskevasta>

Häirintä

Jokaisella oppilaalla on oikeus opiskella koulussa ja jokaisen oppilaan velvollisuutena on antaa luokassa työrauha. Jos oppilas häiritsee työrauhaa luokassa, opettaja puuttuu asiaan ja konsultoi tarvittaessa opiskeluhooltohenkilöstöä pohtiessaan keinoja työrauhan palauttamiseksi. Jos työrauhahäiritseminen jatkuu, pidetään oppilaalle kasvatuskeskustelu. Myös koulun rangaistuskeinot ovat käytössä. Huoltajaan otetaan yhteyttä, kun häirintä on jatkuvaa.

Henkilökunnan velvollisuus on puuttua väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteisiin välittömästi, sekä ilmoittaa tilanteeseen osallistuneiden oppilaiden huoltajille tapahtuneesta.

Oppilasta ohjeistetaan kaikissa kiusaamistapauksissa kertomaan heti välituntivalvojalle, luokanopettajalle tai luokanohjaajalle. Luokanopettaja/luokanohjaaja alkaa hoitaa asiaa ja kutsuu tarvittaessa muita koulun aikuisia ryhmään. Huoltajille ilmoitetaan asiasta ja kutsutaan koululle selvittämään asiaa. Selvitysryhmä miettii jatkotoimenpiteet.

Seksuaalinen häirintä ja väkivalta

Digitalisaation myötä lapset ja nuoret ovat yhä useammin alttiina seksuaaliselle häirinnälle ja hyväksikäytölle. Lapsen/nuoreen kohdistuva seksuaalinen häirintä tai väkivalta saattaa tapahtua sekä aikuisen että ikätoverin toimesta. Seksuaalinen häirintää ja väkivaltaa ovat:

- vihjailevat eleet tai ilmeet
 - härski puhe, nimittely, kaksimieliset vitsit
 - vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevia huomautuksia tai kysymyksiä
 - pornoaineiston esille asettamista, seksuaalisesti värittyneitä viestejä tai soittoja
 - fyysistä koskettelua, seksuaalisväritteisiä ehdotuksia tai vaatimuksia
 - seksuaalista väkivaltaa, esimerkiksi raiskaus tai sen yritys
-

- Seksuaalissävytteisten kuvien tai viestien lähettäminen - Sexting
- Seksuaalisilla kuvilla kiristäminen - Sextortion
- Houkuttelu seksuaaliin tarkoituksiin – Grooming

Kuopion kouluilla tulisi toteuttaa seksuaali- ja turvataitokasvatusta kuhunkin ikätasoon sopivalla tavalla. Tämän kasvatustyön tavoitteena on vahvistaa lapsen/nuoren kykyä asettaa omaan kehoon koskevia rajoja ja oman kehon arvostusta. Tavoitteena on myös auttaa tunnistamaan tilanteet verkossa ja muualla, jotka eivät ole hyväksyttäviä.

Seksuaaliseen häirintään puututaan aktiivisesti. Toimintamalli epäilyssä häirintätilanteessa:

- Toimi rauhallisesti
- Kuuntele nuoren kuvaus tapahtumasta.
- Kirjaa ylös kuvaus tapahtuneesta. Muista päivämäärä ja aika.
- Pyri selvittämään kokonaiskuva
- Käsittele asiat luottamuksellisesti ja kerro nuorelle velvollisuudestasi viedä asiaa tarvittaessa eteenpäin.
 - Mikäli et ole varma, kuinka tilanteessa pitäisi toimia tai tulisiko ilmoitus tehdä poliisille, kysy neuvoa lapsirikostutkinnan konsultaationumerosta, p. 0295 456 557
 - Otetaan yhteys poliisiin. Lisätietoja: [Velvollisuudesta ilmoittaa poliisille](#)
 - [Lapsiin kohdistuneiden rikosepäilyjen ilmoituslomake](#)
 - [Tehdään lastensuojeluilmoitus.](#)
 - Tilanteiden selvittelyä jatketaan opiskeluhoollollisin keinoin.
- Lue lisää: [Väkivallan tunnistaminen ja puuttumisen keinot | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

3. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan lapselle/oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäisen oppilaan tueksi koottavaa yksilökohtaista opiskeluhoolloryhmää, joka koostuu monialaisista asiantuntijoista. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista opiskeluhoolltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen/oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeä on varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Lasten/oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä opiskeluhoollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen opiskeluhoollto perustuu aina lapsen/oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Lapsen/oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että

oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Opiskeluhoitotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia lakeja ja säännöksiä.

Yksittäisen oppilaan tueksi voidaan myös koota yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä ja ryhmän kokoonpano perustuu lapsen/oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Lapsen/oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoillon yhteistyötahoja tai lapsen/oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa lapsen/oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Oppilaalle, joka saa kurinpitorangeistuksen tai jolta evätään opetukseen osallistuminen, tarjotaan mahdollisuutta keskustella opiskeluhoillon työntekijän kanssa.

Lisätietoa yksilökohtaisesta opiskeluhoillosta löydät: [Opiskeluhoito - Kuopio](#).

3.1 Neuvola- ja kouluterveydenhuollon palvelut

Esiopetuksen opiskeluhoiltoon sisältyy ikäryhmälle suunnatut neuvolapalvelut, joiden tarkoituksena on lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin sekä vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin seuranta ja tukeminen. Kouluterveydenhuollossa jatketaan neuvolassa alkanutta lapsen, vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin seurantaa ja tukemista. Neuvola- ja kouluterveydenhuollon tavoitteena on koko esiopetus- ja kouluyhteisön hyvinvoinnin ja lasten / oppilaiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä vanhempien, lasten/oppilaiden, opettajien ja opiskeluhoillon muun henkilöstön kanssa.

Kouluterveydenhuollon rungon muodostavat määräaikaiset terveystarkastukset. Oppilaalla on terveystarkastus jokaisella vuosiluokalla. Laajat terveystarkastukset järjestetään 1., 5. ja 8. luokalla. Laaja-alaiseen tarkastukseen kutsutaan molemmat vanhemmat/huoltajat. Terveystarkastuksen kokonaisuuteen kuuluu opettajan arvio oppilaan tilanteesta koulussa sekä terveydenhoitajan ja lääkärin tapaaminen. Huoltajan kirjallisella suostumuksella opettaja arvioi oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia koulussa. Lomakkeen avulla opettaja/luokanvalvoja tuo terveystarkastukseen oman näkemyksensä oppilaan tilanteesta koulussa. Laaja-alaisessa tarkastuksessa selvitetään kokonaisvaltaisesti perheen terveyttä ja hyvinvointia sekä voimavaroja (elinolot, kasvuympäristön turvallisuus, perheenjäsenten terveydentila, terveystottumukset sekä perhettä mahdollisesti kuormittavat tekijät, kuten päihteet ja mielenterveysongelmat). Jos laaja-alaisissa terveystarkastuksessa herää huoli oppilaan koulunkäyntiin tai hyvinvointiin liittyen, kouluterveydenhoitaja tai – lääkäri käynnistää yksilökohtaisen opiskeluhoitoryhmän koolle kutsumisen.

Muista määräaikaisista terveystarkastuksista ja oppilaan tapaamisista tiedotetaan vanhempia, joiden osallistuminen tarkastukseen on mahdollista. Seulontatutkimuksiin kuuluvat esimerkiksi kasvun- ja kehityksen yksilöllinen seuranta, ryhdin seuranta, näkö- ja kuulotutkimukset. Kouluterveydenhoito on vastuussa myös kansallisen rokotusohjelman toteuttamisesta. Lisäksi kouluterveydenhuollossa seulotaan lasten ja nuorten mielialaa, päihteiden käyttöä sekä voimavaroja. Terveystarkastuksiin sisältyy elintapaohjausta. Menetelminä hyödynnetään [Neuvokas perhe](#) aineistoa.

Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan oppilaita yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Terveydenhoitaja voi auttaa myös tapaturmatilanteissa koulun henkilökuntaa.

Kouluterveydenhuollon edustaja osallistuu opetussuunnitelman valmisteluun. Opettajat voivat konsultoida kouluterveydenhoitajaa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä aiheissa ja kouluterveydenhoitaja voi tarvittaessa vieraila oppitunneilla. Kouluterveydenhoitaja on oppilaiden ja koulu yhteisön terveyden edistämisen asiantuntija, tukija, huolien havaitsija sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja hoitoon ohjaaja. Koululääkäri on kouluterveydenhuollon lääketieteellinen asiantuntija.

3.2 Opiskelu huollon psykologi ja –kuraattoripalvelut

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskelu huollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla:

1. edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa;
2. tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Painopiste on ennaltaehkäisevässä ja varhaisen vaiheen tuen tarjoamisessa.

Opiskelu huollon psykologi toimii koulunkäynnin, oppimisen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämässä ja tukena. Psykologi toteuttaa oppimisvalmiuksien, erilaisten koulunkäyntivaikeuksien ja psykososiaalisen tilanteen arviointia ja tukemista neuvottelujen, tukikeskustelujen ja psykologisten tutkimusvälineiden avulla. Opiskelu huollon psykologia voi myös konsultoida ja saada varhaista tukea kasvatukseen ja mielenterveyteen liittyvissä asioissa.

Opiskelu huollon kuraattori toimii hyvinvoinnin sekä myönteisen kasvun ja kehityksen edistämisen tukena sosiaalialan asiantuntijana. Kuraattori tukee jaksamista, arjen sujumista ja sosiaalista toimintakykyä koulunkäyntiin, kaveri- ja muihin ihmissuhteisiin sekä erilaisiin elämäntilanteiden muutoksiin ja kriiseihin liittyen. Kuraattori tarjoaa lisäksi huoltajille tukea kasvatustyöhön.

Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun psykologin tai kuraattorin kanssa tulee tarjota viimeistään seitsemäntenä koulupäivänä oppilaan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeeton. Psykologin tai kuraattorin arvioidessa asian kiireelliseksi keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä.

3.3 Sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen

Sairaanhoitopalveluista vastaa ensisijaisesti oman asuinalueen terveysasema. Vastuu lapsen/ oppilaan sairaanhoidon järjestämisestä kuuluu huoltajalle. Kouluilla toimiva terveydenhuolto antaa ensiavun ja järjestää

mahdolliseen jatkohoitoon ohjaamisen esiopetus/koulupäivän aikana äkillisesti sairastuneille sekä tapaturmissa itsensä satuttaneille oppilaille.

Esiopetuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmaa ja se liitetään osaksi yksikön turvallisuussuunnitelmaa (poikkeuksena Karttulan kissakuusen ja Pihkainmäen koulut). Tämän pohjalta kukin päiväkotitoiminta suunnittelee lääkehoidon kannalta tarpeelliset toimienpiteet yksittäisen lapsen tarpeen mukaan. Lapsikohtaisen lääkehoidon tarpeen on arvioinut ja suunnitellut lasta hoitava taho, jota voidaan tarvittaessa käyttää asiantuntijana. Lääkehoidonsuunnitelma tehdään yhteistyössä lapsen huoltajan kanssa.

Erytisyruokavaliota noudattava oppilas saa hänelle sopivaa ruokaa esiopetusyksikön/koulun ravintolasta. Erytisyruokavaliointi tehdään neuvolan/kouluterveydenhuollon kautta.

3.4 Yksilökohtaisen opiskeluhoitoryhmän kokoaminen

Huoli oppilaan tilanteesta otetaan puheeksi huoltajien kanssa. Yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä voidaan koota oppilaan elämäntilanteesta johtuvissa vaikeuksissa. Esiopetuksen / koulun työntekijä voi ohjata lapsen/oppilaan huoltajineen myös suoraan opiskeluhoitopalveluihin oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti. Oppilas voidaan ohjata myös esiopetuksen/koulun ulkopuolisiin palveluihin.

Yksilökohtaisen opiskeluhoitoryhmän kokoaa se työntekijä, joka ensisijaisesti on saanut tietoonsa ko. oppilasasian. Yksilökohtaisen opiskeluhoitoryhmän kokoaja vastaa siitä, että ryhmällä on toimintaansa varten tarvittava oppilaan tai huoltajan kirjallinen suostumus. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö kirjaa välttämättömät tiedot opiskeluhoitokertomukseen. Mikäli ryhmän ulkopuolisille henkilöille annetaan opiskeluhoitokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Yksilökohtaisen opiskeluhoitoryhmän jäsenet voivat saada yksittäisen oppilaan asioiden hoitamiseen oppilaan/huoltajan suostumuksella konsultaatioapua ulkopuolisilta palvelujentarjoajilta ja yhteistyökumppaneilta kuten esim. nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoidon ja poliisi. Em. tahojen asiantuntijoita voidaan kutsua myös mukaan tapaamisiin oppilaan tai hänen huoltajansa asianomaisella kirjallisella luvalla.

Kuopiossa on käytössä [Yhdessä aika -toimintamalli](#). Yhdessä aikaa voi pyytää lähimmältä työntekijältä neuvolassa, koulussa, varhaiskasvatuksessa, perheentalolla tai vaikka seurakunnan toiminnoissa. Perhe ja työntekijä miettivät yhdessä mitä tukea tarvitaan ja työntekijä kutsuu tapaamiseen tarvittavat tahot. Yhdessä ajalla perhe voi ammattilaisten kanssa yhdessä tarkastella elämäntilannetta erilaisista näkökulmista käsin ja etsiä ratkaisuja ongelmiin.

3.5 Opiskeluhoitokertomusten laatiminen ja säilytys

Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö ja opiskeluhoollon psykologit kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhoollotyön säädetyksi potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti opiskeluhoollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä yksilökohtaisessa opiskeluhoolloryhmässä laaditaan opiskeluhoitokertomus. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhoitokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut ryhmän jäsenet. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Opiskeluhoitokertomukset sekä muut opiskeluhoollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan opiskeluhoollon rekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Opiskeluhoollon rekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Ryhmän jäsenillä ([oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 14 §](#)) on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ([621/1999](#)) 26 §:n 3 momentissa säädetään.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhoollon asiakas-/potilasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhoollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opiskeluhoollon jatkuvuuden kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle ([oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 23 §](#)). Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

4. Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhuollon kokonaistarve arvioidaan esiopetusyksikkö- ja koulukohtaisesti suhteessa oppilasmäärään sekä käytettävissä olevaan lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavaan arviointi- ja seurantatietoon. Hyvinvointitietona hyödynnetään Kuopion hyvinvointikertomusta (www.kuopio.fi/hyvinvointi) sekä Kouluterveyskyselyn ja laajojen terveystarkastusten tuottamaa tietoa. Lisäksi käytössä on esiopetusyksiköittäin ja koulukohtaisesti tarkasteltavaa tietoa. Kokonaistarpeen arvioinnissa ja opiskeluhuollon palveluiden suunnittelussa huomioidaan lisäksi asuinalueiden erilaisuus sekä erityistä ja tehostettua tukea tarvitsevien oppilaiden määrä. Lisäksi hyödynnetään huoltajilta ja koulun henkilökunnalta saatavaa tietoa.

Kouluterveydenhoitajat ja lääkärit toimivat kouluilla Valtioneuvoston asetusneuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) ja henkilöstömitoitussuositus 2023 (THL) edellyttämällä volyymillä (1 terveydenhoitaja / 460 oppilasta kohden ja 1 koululääkäri 2100 oppilasta kohden).

Kuopiossa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat Pohjois-Savon hyvinvointialueen järjestämiä. Kaikilla Kuopion kaupungin esiopetusryhmillä ja kouluilla on nimetty psykologi ja -kuraattori. Toimintaa toteutetaan pääasiassa esiopetuksessa/kouluilla opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden henkilöstömitoituksen (16.12.2021/1146, 9 §) mukaisesti niin, että yhtä kuraattoria kohden voi olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa.

Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat resurssit esitetään esiopetusyksikkö ja koulukohtaisesti esiopetus- ja lukuvuosisuunnitelmissa.

5. Yhteistyön järjestäminen lasten/oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Lasten oikeuksiin kuuluu, että heidän mielipiteensä otetaan huomioon ja lapsille annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi. Osallisuutta tuetaan iän ja kehitystason mukaisesti. Mahdollisuus osallistua itseä koskeviin asioihin tukee elämänhallintaa ja lisää tunnetta yhteisöön kuulumisesta. Osallistaminen jo toiminnan suunnitteluvaiheessa lisää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Kodin, esiopetuksen ja koulun yhteistyön keskeisenä tavoitteena on opetuksen ja kasvatuksen tukeminen yhteistyössä. Välillä elämässä voi tulla vastaan tilanteita, joissa vanhemmat tarvitsevat tukea vanhemmuuteen.

Yhteistyötä lasten ja oppilaisen sekä kodin kanssa tehdään monipuolisesti huomioiden osallisuuden eri muodot (kuva 5). Tiedotettaessa toiminnasta, viestikanavana toimivat erityisesti verkkosivut ja Edlevo- ja Wilma -alustat. Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus opiskeluhuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö opiskeluhuollosta tiedottaminen lisää opiskeluhuollon tunte-
musta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Arkiset kohtaamiset, varhaiskasvatus- ja oppimiskeskustelut sekä vanhempainillat ovat tärkeässä roolissa yhteistyössä, mutta myös tarpeen mukaan vanhemmuuden

tukemisessa. Vanhempainillat mahdollistavat myös huoltajien välistä tutustumista ja vertaistukea. Huoltajilla on mahdollisuus osallistua myös vanhempainyhdistyksen ja luokkatoimikuntien toimintaa. Huoltajien edustus on mukana myös yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä.

6. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Esiopetuksen yksiköissä ja kouluilla on turvallisuuskansiot, joihin on koottu turvallisuuteen liittyvät toimitatavat. Se sisältää kuvaukset toimintamalleista uhka- ja vaaratilanteisiin sekä tarvittavat yhteystiedot. Kriisisuunnitelma sisältyy esiopetusyksiköiden ja koulujen turvallisuuskansioiden ohjeistuksiin. Koulun osalta mukana on myös koulun järjestyssäännöt. Turvallisuuskansiot säilytetään esiopetus- /koulukohtaisesti sovitussa paikoissa.

Turvallisuus- ja kriisiohjeistukset päivitetään aina tarvittaessa tai vähintään jokaisen lukuvuoden alussa. Koko henkilökunnalla on velvollisuus perehtyä ohjeistuksiin. Asiakirjoihin perehtyminen varmistetaan kuittaamisella. Järjestyssääntöihin perehdytään syksyn aikana luokissa toistuvasti keskustellen.

Toimintaa uhka- ja vaaratilanteissa harjoitellaan henkilökunnan ja lasten/oppilaiden kanssa.

- Pelastusharjoitukset pidetään lakisääteisesti. Harjoituksen kulku käydään läpi koko henkilökunnan kanssa ja tarvittaessa tehdään toimintatapoja koskevat tarkennukset. Pelastusharjoituksista tiedotetaan myös huoltajia ennakoon.
- Henkilökunnan "turvallisuuskävely" toteutetaan vuosittain. Arkitilanteiden havainnointi auttaa puuttumaan epäkohtiin. Turvallisuuskävelyihin liitetään kirjallinen tiivistelmä, jonka jokainen laittaa talteen.
- Alkusammutus- ja ensiapukoulutuksia järjestetään/suositellaan henkilökunnalle säännöllisesti ja tarpeen mukaan.
- Tilat kierretään säännöllisesti turvallisuusvastaavien kanssa.
- Läheltä piti –tilanteet ja vaaranpaikat ilmoitetaan välittömästi turvallisuudesta vastaaville henkilöille ja ne kirjataan sähköiseen huoltokirjaan.

Kullekin Kuopion esiopetusyksikköön ja koululle on nimetty turvallisuudesta vastaavat henkilöt. Esiopetuksessa turvallisuudesta vastaa varhaiskasvatusyksikön johtaja ja apulaisjohtaja. Koko koulun turvallisuudesta vastaa rehtori ja hänen poissa ollessaan nimetty varahenkilö. Vastuu tiedottamisesta kriisitilanteissa on kunkin varhaiskasvatusyksikön johtajalla tai koulun rehtorilla.

7. Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Esi- ja perusopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan ja vähintään kerran valtuustokaudessa Kuopion hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman (ml. lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma) päivittämisen ryhmin mukaan.

Esi- ja perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmien toteutumista kaupunkitasoisesti seuraa opiskeluhoit-
lon ohjausryhmä.

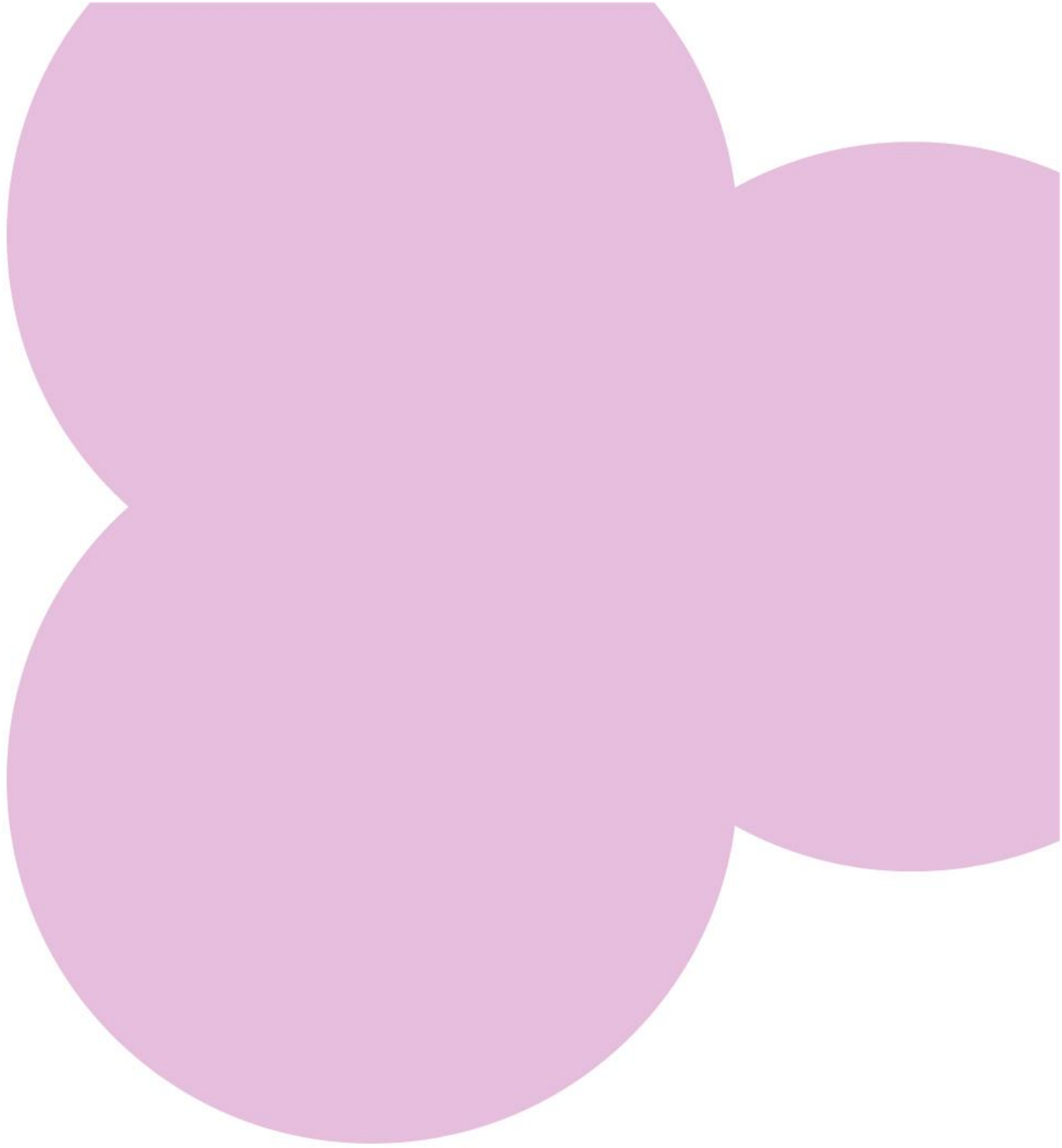
Esiopetuksessa opiskeluhoitosuunnitelman toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa siihen nimetty, opiske-
luhoitoryhmään osallistuva varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä päiväkodinjohtajan kanssa. Seurantatie-
dot käsitellään monialaisesti ennen toimintavuoden loppua opiskeluhoitoryhmässä. Samassa kokouksessa
laaditaan alustava suunnitelma seuraavan lukuvuoden opiskeluhoitotyötä varten ja määritellään yksikkö-
kohtainen kehittämiskohde / kohteet. Kehittämiskohteet voivat olla myös kaupunkitasoisesti määriteltyjä,
kuten esimerkiksi ohjausryhmän asettamat painopisteet. Laadittu suunnitelma tarkistetaan ja vahvistetaan
seuraavan toimintavuoden alkaessa. Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja arviointi on osa Kasvun
ja oppimisen palvelualueen omavalvontaa.

Koulukohtaisesti opiskeluhoitosuunnitelmien toteutumista arvioidaan ryhmien toukokuun kokouksessa.
Samassa kokouksessa laaditaan vuosikello seuraavan lukuvuoden opiskeluhoitotyötä varten ja määritel-
lään koulukohtainen kehittämiskohde-/ kohteet huomioiden koulutuksen järjestäjältä tulevat kaikkia kou-
luja koskevat kehittämiskohteet. Laadittu suunnitelma tarkistetaan ja vahvistetaan seuraavan kouluvuoden
alkaessa. Toteutuma-/seurantatiedot käsitellään ennen lukuvuoden loppua/seuraavan lukuvuoden alussa
koko koulun henkilökunnan kanssa.

Opiskelijoiden & huoltajien osallistaminen opiskelijahuollon suunnitteluun



Kuva 5. Oppilaiden ja huoltajien osallistuminen yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnitteluun.



KUOPIO.

www.kuopio.fi